

فصلنامه جستارهای علمی طلبگی

نشریه داخلی دانش پژوهان و اعضای حلقه‌های علمی و تبلیغی
اداره کل آموزش دفتر تبلیغات اسلامی خراسان رضوی
سال یازدهم و دوازدهم، شماره ۳۵ و ۳۶، زمستان ۱۳۹۴ و بهار ۱۳۹۵

مدیر مسئول: سید محمد تقی شوشتری (مدیر کل آموزشی دفتر تبلیغات اسلامی خراسان رضوی)
مسئول اجرایی: هادی مصباح‌الهدی (رئیس اداره پژوهش اداره کل آموزش)
دبیر علمی: مهدی قاسمی

هیئت تحریریه (به ترتیب الفبا):

سید محمد تقی شوشتری (عضو هیئت علمی گروه آموزشی قرآن و حدیث)
علی رحمانی (مدیر مرکز تخصصی آخوند خراسانی و عضو هیئت علمی گروه آموزشی فقه و مبانی اجتهاد)
سید مهدی علمی حسینی (مدیر و عضو هیئت علمی گروه آموزشی قرآن و حدیث)

مشاوران و ارزیابان این شماره (به ترتیب الفبا):

حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد خامه‌گر / حجت الاسلام والمسلمین علی رحمانی /
حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالرحیم سلیمانی / حجت الاسلام والمسلمین دکتر مهربان صادق‌نیا
/ دکتر سید مهدی علمی حسینی / حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد هادی عبدخدایی / دکتر
مهدی قاسمی / دکتر رضا گندمی / دکتر منصور معتمدی

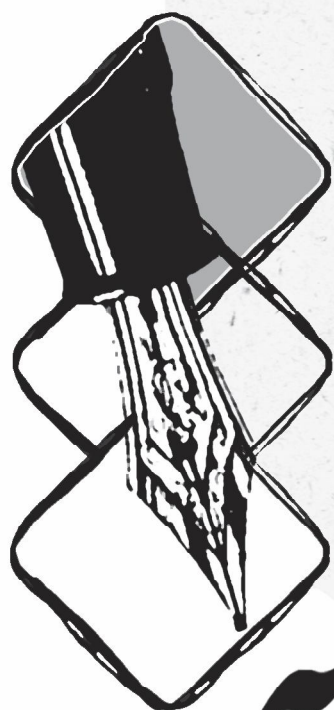
همکاران این شماره:

سید مصطفی اختراعی طوسی (کارشناس هماهنگی حلقه‌های علمی و تبلیغی)
مهدی قاسمی (ویراستار)
احمد عدالتیان (طراح جلد و صفحه‌آرا)

مطالب نشریه، الزاماً دیدگاه جستار نیست. جستار در تلخیص و ویرایش مطالب آزاد است.
رایانامه: jostar@ymail.com

فهرست

سر مقاله	۴
آداب و شرایط استجاب دعا در کتب مقدس ادیان ابراهیمی	۸
بی بی زینب هاشمی	
بررسی تطبیقی معجزه های عیسی <small>علیه السلام</small> در قرآن و اناجیل	۳۱
سمیه حسین پور	
معاد باوری از منظر قرآن و کتاب مقدس / محمد کاظم توکلی	۵۴
مقایسه قصه حضرت اسماعیل <small>علیه السلام</small> در قرآن و کتاب مقدس	۶۴
وحیده پهلوان زاده	
بررسی تطبیقی صفات الهی در قرآن و کتاب مقدس عبری	۸۱
فاطمه الروازق	
بررسی تطبیقی جایگاه وصایت و امامت در قرآن و کتاب مقدس عبری	۹۵
سیده جنان موسوی	
نگرش های کلی حاکم بر زندگی بنی اسرائیل از زبان قرآن	۱۱۱
محمد عاشوری	
بررسی مفهوم نجات در قرآن و عهد جدید / سامیه حسینی	۱۲۶
نقش مشترکات کتب مقدس ابراهیمی در گفتگوی ادیان	۱۴۲
فاطمه کبری طالبی	
بررسی نکات تربیتی داستان یوسف <small>علیه السلام</small> در تورات و قرآن	۱۵۷
حجت زالزاده	
بررسی تطبیقی خلقت آدم و حوا در قرآن و کتاب مقدس عبری	۱۷۴
سامره رضایی	
بررسی تطبیقی الواح تورات در قرآن و کتاب مقدس عبری	۱۸۴
لایقه سیدی هاشمی	
بررسی تطبیقی حضرت زکریا و یحیی <small>علیه السلام</small> در قرآن و عهد جدید	۱۹۶
سمیرا صبوریان راد	
جایگاه هارون <small>علیه السلام</small> در قرآن و تورات / سکینه جمشیدی	۲۱۱
جنّ از نگاه قرآن و عهدین / زهرا اشرف برچی	۲۲۷
بررسی مسئله خشونت انبیاء در کتاب مقدس / انرجس خاتون خمیسی	۲۴۳

سرمقاله

سرمقاله

یکم. هم‌چنان‌که ادیان شناخته‌شده جهان را با متون مقدس‌شان می‌شناسند، هیچ آیینی نیز بی کتاب مقدس، هویت نیافته و دوام نداشته است. مشخصه‌های اصلی و مؤلفه‌های هویت‌بخش هر دینی را باید در متن مقدس آن جستجو کرد؛ هم‌چنان‌که میزان راست‌اندیشی پیروان هر دینی را نیز باید در پرتو کتاب‌های آنان دید و سنجید. قرآن کریم که خود را جامع پیام‌های معارفی کتب دینی گذشته می‌داند، پیروان سایر ادیان ابراهیمی را «اهل کتاب» می‌خواند تا هم آنان را حرمت نهد و هم به جوهره کتاب دین‌شان که همان پیام اسلام است فرابخواند.

قرآن کریم، آخرین نسخه هدایت و واپسین سخنان خداوند با بندگان است. پیروان سایر ادیان آسمانی می‌توانند بگویند پروردگار به‌وسیله پیامبرانش با آنها سخن گفته است؛ اما هرگز نمی‌توانند مدعی شوند که برای آخرین بار خدا با ایشان سخن گفته و خدا آخرین پیامش را با آنان در میان گذاشته است. قرآن کریم بارها از خویشاوندی خود با دیگر کتب آسمانی سخن رانده و خود را تصدیق و تأییدکننده و بلکه مهمیمن و مسیطر بر آنها دانسته است.

پیروان ادیان ابراهیمی - به درستی یا خطا - متن مقدس موجود خود را همان منزل می‌پندارند؛ با این‌همه با نگاه به فلسفه و تاریخ ارتباط خدا با انسان در سه دین موسوی، عیسوی و اسلام باید اذعان کرد که قرآن نسخه جامعی از پیام خدا به پهنای تاریخ است و از این‌رو آخرین پیام الهی شایسته آن است که سخن آخر و فصل الخطاب باشد. این نکته دست‌کم در نظر مسلمانان باید هم نقطه عزیمت هر علم و عمل دینی باشد

و هم مقصد و پناهگاه هر تردید و اختلافی. قرآن در این دید هم بهترین راهنما است و هم مطمئن‌ترین داور.

دوم. بیشترین بهره و فایده مطالعه کتاب مقدس (عهدقدیم و عهدجدید) و تطبیق آموزه‌های مشترک آن با قرآن، در گفتگوهای بینادینی میان پیروان سلیم آن ادیان رخ می‌دهد. از شیوه‌های رایج گفتگو در مباحث علمی، احتجاج جدلی است. در جدل، اصولی به کار می‌رود که طرف مقابل کاملاً آنها را قبول دارد. برای نمونه، رسول خدا • در احتجاج خود با نصاری نجران، که به دنیا آمدن بدون پدر حضرت عیسی • را دلیل فرزند خدا بودن او می‌دانستند، از اصل مورد پذیرش آنها، یعنی مخلوق بودن حضرت آدم • بدون نقش داشتن پدر و مادر، استفاده کردند و استدلال آنان را باطل نمودند. البته لازم نیست اصول مورد استناد در جدل حتماً و همیشه مورد قبول طرف حق باشد، اما پیامبران الهی و پیشوایان معصوم شیعه به مقتضای ادب خویش و با هدف بیان حق و هدایتگری، همواره در احتجاج‌های خویش، از جدال احسن بهره می‌گرفتند و از استناد به مطالبی که سبب ستیزه‌جویی و لجاجت و درگیری شود، پرهیز می‌کردند.

از این جمله، می‌توان به احتجاج «امام گفتگو» یعنی امام رضا • با دانشمندان دیگر ادیان و مذاهب اشاره کرد. آن حضرت در مناظره‌های خود با اهل کتاب، با بهره‌گیری از شیوه «جدال احسن» برای اثبات دیدگاه خویش و ابطال نظر آنان به کتاب مقدس ایشان استناد می‌کردند که آموزه‌هایش مورد قبول آنان بود. البته روشن است که استناد امام به تورات، انجیل و زبور لزوماً به معنای پذیرش و حیانی بودن همه آموزه‌های موجود در نسخه‌های کنونی آنها و عدم راهیابی تحریف در آنها نیست و تنها در صورتی می‌توان درستی مضامین و انطباق آن با وحی نازل شده بر پیامبران پیشین را پذیرفت که با آموزه‌های توحیدی قرآن و سنت، عقل سلیم و حقایق مسلم تاریخی در تضاد نباشند.

برای نمونه، اشاره «امام گفتگو» با توجه به نصوص کتاب مقدس موجود به گزارش‌های مربوط به زنده شدن مردگان و شفایافتن انواع بیماری‌ها به دست پیامبرانی چون یَسَع (الْیَسَع)، حَزَقِیَال، ایلیا، عیسی • و نیز دعا/نماز خواندن و روزه گرفتن حضرت عیسی از این موارد است که امام رضا • برای اثبات نادرستی اعتقاد به الوهیت حضرت عیسی به آنها استناد جستند.

سوم. در راستای اهداف قطب تعمیق ایمان دینی در دفتر تبلیغات اسلامی و

به‌ویژه مسایل و محورهای «میز قرآن» به تازگی مجموعه‌ای از مقالات با محوریت «قرآن و عهدین» به همت اداره پژوهش (وابسته به اداره کل آموزش دفتر تبلیغات اسلامی خراسان رضوی) سامان یافته است. فرضیه مقالات پیش‌رو، بر این است که «قرآن کریم» بیان جامع، کامل و روشن‌تری نسبت به «عهدین» در مقولات طرح‌شده دارد. بدیهی است یکی از الگوهای روش‌مند در ترویج معارف قرآنی و تبیین «جامعیت قرآن» میان نخبگان جامعه، گفتمان‌سازی و انجام پژوهش‌های تطبیقی در نصوص کتاب مقدس و قرآن است.

نویسندگان این مقالات، دانش‌آموختگان حوزه علمیّه مشهد مقدس و دانش‌پژوهان گروه‌های آموزشی دفتر تبلیغات اسلامی (قرآن و حدیث، فلسفه و کلام) و اعضای حلقه‌های علمی مراکز آموزشی آخوندخراسانی، شیخ بهایی و طوبی هستند که پیش‌تر در مراکز علمی با مباحث تخصصی قرآن و عهدین، کلام اسلامی و نقد فرق انحرافی مسیحیت و یهودیت آشنایی داشته‌اند.

امید است بیش‌ازپیش شاهد رونق پژوهش‌های قرآنی بایسته و ناظر به رویکرد تطبیقی بینا دینی باشیم.

والسلام
دبیر علمی